

Мізинчик

Брати (Якоб і Вільгельм) Грім

Жив на світі бідний селянин. Якось увечері розпалював він вогонь у грубці, а жінка пряла. Ось він і каже:

— Сумно мені, що в нас нема дітей. У нашій хаті так тихо, а по сусідських он як гамірно та весело!

— Атож, — зітхнула жінка, — якби нам хоч однісіньке, хоч завбільшки з мізинчик дитятко, і то б я була рада. Ми б його щиро любили!

І трапилось так, що жінка занедужала, а через сім місяців у неї знайшовся хлопчик. Був він гарненький і здоровенький, тільки невеличкий — завбільшки з палець. Вони й сказали:

— Так і сталося, як ми бажали, є в нас любе дитя.

І назвали хлоп'я Мізинчиком — адже воно було таке малесеньке.

Батько й мати добре годували й доглядали хлопчика, але він не підростав анітрішечки — лишався такий, як і народився. Та оченятка в нього були розумні, і незабаром став він кмітливий і спритний — хоч за що візьметься, в усьому йому щастить.

Одного разу зібрався Мізинчиків батько в ліс нарубати дров та й каже сам до себе:

— От якби хто услід приїхав возом по дрова!

— Таточку, — вигукнув Мізинчик, — я приїду возом, коли вам треба, не забарюсь і на хвилинку!

Батько тільки засміявся:

— Як же ти поїдеш, такий маленький? Ти й віжок у руках не вдержиш.

— Дарма, таточку, хай тільки мама запряже, а я сяду коневі у вуха і гукатиму, куди йому їхати.

— Ну, гаразд, — сказав, усміхнувшись, батько, — чом не спробувати?

Як настав час їхати, мати запрягла коня, посадила Мізинчика йому в вуха, і почав малючок правувати, гукаючи:

— Вйю, тпру, гаття!

І все йшло у нього як слід, наче в справжнього погонича: віз їхав просто до лісу.

Сталося так, що, коли Мізинчик загукав: "Гаття, гаття!", мимо проходили двоє чужих людей.

— Що воно за мана? — сказав один чоловік. — Їде віз, хтось погукує на коня, а на возі нікого не видно!

— Тут щось непевне, — мовив другий. — Ходімо за цим возом і побачимо, де він зупиниться.

А віз приїхав просто в ліс, якраз до того місця, де Мізинчиків батько рубав дрова. Побачив Мізинчик батька та й гукає до нього:

— Бачиш, таточку, ось я і приїхав возом! Тепер зсади мене.

Батько взяв лівою рукою коня за вуздечку, а правою вийняв з конячого вуха свого синочка, і той хвацько вмонтився на соломинці.

Як побачили чужі люди Мізинчика, то з подиву їм аж дух захопило. Тоді один одвів Другого трохи вбік і шепнув йому:

— Слухай, це хлоп'я — справжній скарб для нас! Давай купимо його — будемо показувати по великих містах за гроші.

Підійшли вони до селянина й кажуть:

— Продай нам цього малючка, йому в нас добре житиметься.

— Ні, — відповів батько, — це мій любий синочок, я не продам його ні за які гроші в світі.

А Мізинчик, почувши, що його хочуть купити, виліз по одежі на плече батькові й шепоче йому на вухо:

— Тату, віддай мене їм, я все одно вернуся до вас.

І батько продав його тим двом незнайомцям за добрі гроші.

— Де тебе посадити? — запитали вони малого.

— Посадіть мене собі на бриль, там я гулятиму собі та довкола поглядатиму. Я не впаду відтіть, не бійтесь.

Так вони й зробили. Мізинчик попрощався з батьком, і рушили в дорогу.

Йшли вони, поки стало вечоріти, а тоді хлоп'я каже:

— Зсадіть мене на землю, мені треба надвір.

— Е, залишайся там, — відказав той, на чийому брилі він сидів. — Нічого мені не станеться. Адже буває, що й пташка на бриль капку впустить.

— Ні, — сказав Мізинчик, — так не годиться, я знаю. Зсадіть мене швиденько додолу.

Чоловік зняв з голови бриля і посадив малятко на полі край дороги. А воно стрибнуло поміж груддям сюди-туди, знайшло мишачу нірку і шасть у неї.

— Бувайте здорові, панове, йдіть тепер додому без мене! — гукнуло воно й засміялося.

Ті підбігли до нірки, почали штрикати в неї паличкою, та дарма: Мізинчик залазив усе глибше й глибше, і коли вже зовсім смерклося, мусили чужинці, сердиті, з порожніми гаманцями, йти додому без нього.

А Мізинчик, як помітив, що ті вже пішли, видряпався з нірки. "В полі вже темно, — подумав він, — і поночі йти страшно, ще в'язи скручу або ногу зламаю".

На щастя, він знайшов порожню равликову шкаралупку.

— От добре, — сказав малюк, — маю де спокійно переночувати, — і вліз туди.

Тільки був задрімав, аж чує — йдуть якісь двоє, і один каже:

— Як би це нам у багатого попа гроші вкрасти?

— Я вас навчу! — гукнув Мізинчик.

— Що це? — перелякався злодій. — Наче хтось озвався!

Обидва стали й прислухались. А Мізинчик до них знову:

— Візьміть мене з собою, я вам поможу!

— А де ж ти?

— Шукайте на землі, де чуєте голос, — відповів він.

Нарешті злодії знайшли його і підняли.

— Ах ти ж, горобчику, як же ти нам допоможеш? — запитали вони.

— А так, — відказав він. — Я пролізу між ґратами до попівської комори і подаватиму вам надвір усе, що захочете.

— Гаразд, — сказали вони, — побачимо, що з цього вийде.

Ось прийшли до попівського дому, Мізинчик заліз до комори та як закричить на все горло:

— Чи ви хочете забрати все, що тут є? Злодії полякалися і кажуть тихенько:

— Та не кричи так, а то почують!

Але Мізинчик, ніби не зрозумів, кричить знову:

— Ну що вам подавати? Все, що тут є? Той крик розбудив наймичку, що спала в комірчині. Вона підвелася в ліжку й стала прислухатися. А злодії з переляку відбігли далеченько, та скоро оговталися. Вони подумали: "Це малюк хоче нас подразнити". Вернулися і шепочуть йому:

— Годі жартувати, подавай, що там є.

Та Мізинчик знову закричав, скільки було голосу:

— Я вам усе подам, тільки руки наставляйте!

Тепер наймичка розчула все як слід, схопилася з ліжка та до дверей. Злодії дременули навітікача, наче за ними сто вовків гналось, а наймичка, нікого не побачивши, пішла засвітити світло. Поки вона вернулася із свічкою, Мізинчик вибрався непомітно з комори й шмигнув у повітку на сіно. А наймичка обшукала всі закутки і, не знайшовши нікого, лягла знову спати, певна, що це їй просто примарилось.

Тим часом Мізинчик, умостившись гарненько в сіні, вирішив поспати до ранку, а тоді вже вернутися додому, до тата й мами.

Але йому судилося ще натерпітись біди. Авжеж! Чимало є на світі горя й лиха!

Коли розвиднілось, наймичка встала нагодувати худобу. Найперше вона пішла в повітку, взяла оберемок сіна, а з сіном захопила й бідного Мізинчика.

Він так міцно спав, що й не чув, як його несли з сіном, і прокинувся лише тоді, коли опинився у роті в корови.

— Ой лихо! — скрикнув Мізинчик, — Як же я потрапив у цю сукновальню? — Але швидко здогадався, де він, і став берегтися, щоб не потрапити корові в зуби, бо тоді пропав би. Нарешті йому пощастило прослизнути разом із пережованим сіном у шлунок.

— У цій кімнаті забули зробити віконце, — сказав він, — сюди й сонечко не заглядає, і світла не засвітиш.

І взагалі помешкання Мізинчику не сподобалось, а тут іще в двері напихалося дедалі більше сіна, і бідоласі стало вже зовсім тісно. Нарешті його взяв страх, і він почав щосили кричати:

— Досить мені сіна! Досить мені сіна!

А наймичка саме доїла корову. Почувши, що хтось кричить, а не видно нікого, та ще й кричить тим самим голосом, що й уночі кричало, вона так злякалася, що впала з ослінчика й розлила молоко. А тоді схопилась і що духу побігла до господаря, репетуючи:

— Ой лишенько, панотче, наша корова заговорила!

— Чи ти не з'їхала з глузду? — мовив піп, а проте сам пішов до хліва подивитися, що там таке сталося.

Та ледве він ступив на поріг, як Мізинчик закричав знову:

— Досить мені сіна! Досить мені сіна! Тепер уже й сам піп злякався — подумав, що в корову вселився злий дух, а тому звелів її зарізати.

Корову зарізали, а шлунок, де сидів Мізинчик, викинули на смітник.

Мізинчик добре намучився, шукаючи виходу, та коли врешті йому пощастило вистромити голову, його спіткало нове лихо: біг мимо голодний вовк, ухопив шлунок і враз проковтнув його.

Але Мізинчик і тут не розгубився. "Нічого, — подумав він, — якось домовлюся з вовком".

І гукнув з вовчого черева:

— Вовчику любенький, я знаю одне місце, де тобі можна добряче пожитись!

— А де ж це? — спитав вовк.

— В отакій і отакій хаті, там є і пироги, й сало, й ковбаса, їж, хоч лусни, тільки треба залізти крізь дірку, в яку помії виливають.

І точнісінько описав вовкові батькову хату.

Вовка не треба було вмовляти: тієї ж ночі проліз він діркою на кухню, тоді до комори і нажерся так, що мало не луснув. Тоді хотів утекти, але від їжі боки йому так розперло, що він уже не міг пролізти назад тим самим лазом.

Цього й сподівався Мізинчик. Одразу він зчинив страшенний галас у вовчому череві.

— Ану замовкни! — крикнув вовк. — А то людей побудиш!

— Еге, ти нажерся, то хай і я повеселюся, — відповів Мізинчик і знову зарепетував щосили.

Від галасу прокинулися батько й мати, прибігли до комори і зазирнули в щілину. Як побачили вони, що там вовчисько, то батько побіг одразу по сокиру, а мати по косу.

— Стань за мною, — сказав батько матері, увійшовши до комори, — коли я його рубону і не вб'ю, ти косою розпанахай йому черево.

Почув Мізинчик батьків голос і гукнув:

— Таточку, це я тут, я у вовчому череві! Батько як почув, то страшенно зрадів:

— Слава Богу, наша любя дитина знайшлась.

І він звелів жінці поставити косу, щоб не поранити синка. А тоді замахнувся та як рубоне вовка по голові — так той і покотився.

Потім принесли ножа й ножиці, розпороли вовкові черево і витягли малюка.

— Ох, — сказав батько, — як же ми потерпали за тебе!

— Еге, таточку, і я чимало набрався лиха в світі. Добре, хоч зараз на вільне повітря потрапив.

— А де ж ти досі тинявся?

— Ох, татусю, побував я і в мишачій норі, і в коров'ячому шлункові, і в вовчому череві. Тепер я від вас нікуди й на крок не ступлю.

— А ми більш не продамо тебе ні за які скарби в світі, — сказали батько й мати, цілуючи й пригортаючи свого любого Мізинчика.

Дали йому їсти й пити і справили нове вбрання, бо старе геть зносилося в мандрах.

Переклад Сидора Сакидона